

Justitsministeriet

Lovafdelingen

Kontor: Statsretskontoret
Sagsnr.: 2005-760-0051
Dok.: ULP40209

Besvarelse af spørgsmål nr. 38 af 21. april 2006 fra Folketingets Retsudvalg vedrørende forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forskellige andre love (Styrkelse af indsatsen for at bekæmpe terrorisme mv.) (L 217).

Spørgsmål:

”Ministeren bedes kommentere henvendelsen af 20/4-06 fra Den almindelige danske lægeforening, jf. L 217 – bilag 19.”

Svar:

1. Den Almindelige Danske Lægeforening anfører i henvendelsen af 20. april 2006 til Folketingets Retsudvalg, at Justitsministeriet tilsyneladende har glemt at tage stilling til forholdet mellem den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 110 a, stk. 2, og § 26, stk. 2, i lov om patienters retsstilling.

Lægeforeningen peger i den forbindelse bl.a. på § 26, stk. 2, nr. 2, i lov om patienters retsstilling, hvorefter der uden patientens samtykke til andre formål end behandling kan videregives oplysninger om patientens helbredsforhold, øvrige rent private forhold og andre fortrolige oplysninger, hvis videregivelsen er nødvendig til berettiget varetagelse af en åbenbar almen interesse eller af væsentlige hensyn til patienten, sundhedspersonen eller andre.

Herudover henviser Lægeforeningen til § 26, stk. 3, i lov om patienters retsstilling, der bestemmer, at det er den sundhedsperson, som er i besiddelse af en fortrolig oplysning, der afgør, hvorvidt videregivelse uden patientens samtykke efter lovens § 26, stk. 2, er berettiget.

Lægeforeningen giver endvidere udtryk for, at ordlyden af § 26, stk. 4, i lov om patienters retsstilling udelukker opfyldelsen af formålene med den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 110 a, stk. 2. Det følger af § 26, stk. 4, at hvis der videregives oplysninger efter § 26, stk. 2, nr. 2, skal den, oplysningen angår, snarest muligt herefter orienteres om videregivelsen og formålet hermed.

På den baggrund anfører Lægeforeningen, at bestemmelsen i § 110 a, stk. 2, vil skabe en højest usikker retstilstand, som vil blive vanskelig at håndtere for det danske sundhedsvæsen.

Lægeforeningen giver afslutningsvis udtryk for, at foreningen vil anse det for en betydelig overreaktion fra samfundets side, hvis Folketinget med antiterrorpakken beslutter sig for at eliminere den helt elementære patientrettighed, som den lægelige tavshedspligt repræsenterer.

2.1. Det følger af den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 110 a, stk. 2, at Politiets Efterretningstjeneste kan indhente oplysninger fra andre forvaltningsmyndigheder i det omfang, oplysningerne må antages at have betydning for varetagelse af tjenestens opgaver vedrørende forebyggelse og efterforskning af overtrædelser af straffelovens kapitel 12 og 13.

I betingelsen om, at oplysningerne ”må antages at have betydning”, ligger, at der skal være en mere konkret formodning for, at de oplysninger, som Politiets Efterretningstjeneste ønsker at indhente, vil have betydning for varetagelsen af de nævnte opgaver.

Som det fremgår, vil den indhentelse af oplysninger, som vil kunne finde sted på grundlag af bestemmelsen i § 110 a, stk. 2, ske af hensyn til varetagelse af opgaver af central sikkerhedsmæssig betydning – hensyn, som også kan inddrages i vurderingen efter den nævnte bestemmelse i § 26, stk. 2, nr. 2, i lov om patienters retsstilling. Der kan i øvrigt om baggrunden for den foreslåede bestemmelse henvises til pkt. 3.4.1. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Den foreslåede ordning vil betyde, at en forvaltningsmyndighed har pligt til at udlevere de oplysninger, som Politiets Efterretningstjeneste anmoder om på grundlag af bestemmelsen i § 110 a, stk. 2.

Det kan i den forbindelse dog nævnes, at en myndighed bør rette henvendelse til Politiets Efterretningstjeneste, hvis den pågældende myndighed er i tvivl om, hvilke nærmere oplysninger tjenesten har brug for, jf. herved princippet i forvaltningslovens § 32. Efter bestemmelsen i § 32 må den, der virker inden for den offentlige forvaltning, ikke skaffe sig fortrolige oplysninger, som ikke er af betydning for udførelsen af den pågældendes opgaver. Spørgsmålet om, hvilke oplysninger Politiets Efterretningstjeneste har behov for, må i givet fald løses efter dialog mellem efterretningstjenesten og den pågældende sundhedsperson mv.

2.2. Forholdet mellem bestemmelsen i § 110 a, stk. 2, og anden lovgivning er omtalt i lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 3.4.2.1. Det fremgår heraf, at § 110 a bygger på, at spørgsmålet om, hvorvidt det er berettiget at videregive og indhente oplysninger i de tilfælde, der er omfattet af bestemmelsen, skal bedømmes efter § 110 a, stk. 2, og ikke efter de regler om videregivelse mv., der ellers ville gælde for de pågældende forvaltningsmyndigheder.

Med bestemmelsen i § 110 a, stk. 2, etableres et særligt lovgrundlag for Politiets Efterretningstjenestes indhentelse af oplysninger fra andre forvaltningsmyndigheder. Bestemmelsen vil for de pågældende forvaltningsmyndigheder udgøre en særlig hjemmel til videregivelse af de omhandlede oplysninger samt til den behandling, der er nødvendig i forbindelse hermed, jf. lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 3.4.2.3.

Der er således med lovforslaget taget stilling til, hvad der skal gælde i forholdet mellem den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 110 a, stk. 2, og f.eks. § 26, stk. 2, i lov om patienters retsstilling.

3.1. Det følger af det under pkt. 2.1. og 2.2. anførte, at spørgsmålet om offentligt ansatte sundhedspersoners videregivelse af oplysninger til Politiets Efterretningstjeneste ikke længere vil skulle bedømmes efter reglerne i lov om patienters retsstilling – eller de tilsvarende regler i lov nr. 546 af 24. juni 2005 (Sundhedsloven), der træder i kraft den 1. januar 2007 – hvis Politiets Efterretningstjeneste anmoder om oplysninger på grundlag af den foreslåede bestemmelse i § 110 a, stk. 2.

Bestemmelsen i § 110 a, stk. 2, vil således indebære, at også læger og andre sundhedspersoner, der er ansat inden for det offentlige sygehusvæsen, har pligt til at udlevere oplysninger til Politiets Efterretningstjeneste i tilfælde, hvor efterretningstjenesten indenfor de anførte rammer fremsætter anmodning herom efter reglerne i § 110 a, stk. 2.

Hvis f.eks. en sundhedsperson på trods af denne pligt nægter at udlevere de oplysninger, som Politiets Efterretningstjeneste anmoder om, vil efterretningstjenesten – som efter de gældende regler – i praksis være henvist til at anmode domstolene om ved kendelse at pålægge den pågældende sundhedsperson mv. at udlevere oplysningerne, jf. de nærmere regler om edition i retsplejelovens kapitel 74.

Efter retsplejelovens § 804, stk. 1, kan der som led i efterforskningen af en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, meddeles en person, der ikke er mistænkt, pålæg om at forevise eller udlevere genstande (edition), hvis der er grund til at antage, at en genstand, som den pågældende har rådighed over, f.eks. kan tjene som bevis. Det er i § 804, stk. 4, fastsat, at der ikke kan meddeles pålæg om edition, såfremt der derved vil fremkomme oplysninger, som den pågældende ville være udelukket fra eller fritaget for at afgive forklaring om som vidne, jf. retsplejelovens §§ 169 – 172.

Det kan endvidere nævnes, at det bl.a. følger af retsplejelovens § 805, at pålæg om edition ikke må meddeles, såfremt indgrebet står i misforhold til sagens betydning og det tab eller den ulempe, som indgrebet kan antages at medføre, jf. bestemmelsens stk. 1.

Hvis de almindelige betingelser for afsigelse af en editionskendelse er opfyldt, vil domstolene således kunne pålægge f.eks. en sundhedsperson at udlevere de oplysninger, som Politiets Efterretningstjeneste har ønsket at indhente på grundlag af den foreslåede bestemmelse i § 110 a, stk. 2.

3.2. Som nævnt i pkt. 1 giver Lægeforeningen udtryk for, at ordlyden af bestemmelsen i § 26, stk. 4, i lov om patienters retsstilling udelukker opfyldelsen af formålene med den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 110 a, stk. 2. Det følger af § 26, stk. 4, at hvis der videregives oplysninger efter § 26, stk. 2, nr. 2, skal den, oplysningen angår, snarest muligt herefter orienteres om videregivelsen og formålet hermed.

Hertil bemærkes følgende:

Efter den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 110 a, stk. 2, vil Politiets Efterretningstjeneste kunne indhente oplysninger fra andre forvaltningsmyndigheder i det omfang, oplysningerne må antages at have betydning for varetagelse af tjenestens opgaver vedrørende forebyggelse og efterforskning af overtrædelser af straffelovens kapitel 12 og 13.

Bestemmelsen i § 110 a, stk. 2, vil – som det fremgår af pkt. 2.2. – for de pågældende forvaltningsmyndigheder udgøre en særlig hjemmel til videregivelse af de omhandlede oplysninger samt til den behandling, der er nødvendig i forbindelse hermed. Bestemmelsen indebærer endvidere, at læger og andre sundhedspersoner, der er ansat inden for det offentlige sygehusvæsen, har pligt til at udlevere oplysninger til Politiets Efterretningstjeneste i tilfælde, hvor efterretningstjenesten indenfor de anførte rammer fremsætter anmodning herom efter reglerne i § 110 a, stk. 2.

Da f.eks. en læges videregivelse af oplysninger i de omhandlede tilfælde således vil ske på grundlag af bestemmelsen i § 110 a, stk. 2, og ikke bestemmelsen i § 26, stk. 2, nr. 2, i lov om patienters retsstilling, vil der ikke gælde en underretningspligt efter § 26, stk. 4. De sundhedspersoner, som måtte videregive oplysninger om en patient til Politiets Efterretningstjeneste på grundlag af § 110 a, stk. 2, vil således ikke have pligt til at underrette den pågældende patient herom.

Det er på den baggrund Justitsministeriets opfattelse, at bestemmelsen i § 26, stk. 4, i lov om patienters retsstilling ikke rejser spørgsmål i forhold til formålet med den foreslåede § 110 a, stk. 2.

Det spørgsmål, der er behandlet ovenfor, drejer sig om, hvorvidt sundhedspersoner, som måtte videregive oplysninger om en patient til Politiets Efterretningstjeneste på grundlag af § 110 a,

stk. 2, vil have pligt efter § 26, stk. 4, i lov om patienters retsstilling til at underrette den pågældende patient om videregivelsen.

Et andet spørgsmål er, om det – uden at der foreligger en underretningspligt – efter omstændighederne vil være berettiget for de pågældende sundhedspersoner at orientere en patient om, at der er videregivet oplysninger om den pågældende til Politiets Efterretningstjeneste.

Lovforslaget indeholder ikke regler om dette spørgsmål. Af pkt. 3.4.1. i lovforslagets almindelige bemærkninger fremgår i den forbindelse følgende:

”Justitsministeriet har [...] ikke fundet grundlag for at foreslå en særlig hjemmel for Politiets Efterretningstjeneste til at pålægge de personer og myndigheder, som har videregivet oplysninger til efterretningstjenesten, ikke at underrette den person, som oplysningerne vedrører, eller andre om videregivelsen, jf. arbejdsgruppens anbefaling nr. 12.

Baggrunden herfor er, at offentligt ansatte er underlagt en almindelig tavshedspligt (jf. navnlig reglerne i straffelovens § 152 og forvaltningslovens § 27), og at denne almindelige tavshedspligt – henset til karakteren af de opgaver, som Politiets Efterretningstjeneste varetager – i almindelighed i sig selv vil være til hinder for, at en offentlig ansat, der får kendskab til, at Politiets Efterretningstjeneste ønsker oplysninger om en bestemt person, informerer den pågældende person eller andre private herom.

Der kan endvidere peges på, at Politiets Efterretningstjeneste i fornødent omfang vil kunne yde de pågældende myndigheder og ansatte vejledning om, hvilken betydning f.eks. de efterretningsmæssige interesser, der er knyttet til tjenestens konkrete henvendelse, må antages at have for den almindelige tavshedspligt.”

Som det fremgår af det citerede, er det Justitsministeriets opfattelse, at den almindelige tavshedspligt, der gælder for offentligt ansatte – henset til karakteren af de opgaver, som Politiets Efterretningstjeneste varetager – i almindelighed i sig selv vil være til hinder for, at en offentlig ansat, der får kendskab til, at Politiets Efterretningstjeneste ønsker oplysninger om en bestemt person, informerer den pågældende person herom.

4. Afslutningsvis bemærkes, at bestemmelsen i § 110 a, stk. 2, alene kan anvendes af Politiets Efterretningstjeneste og således ikke af andre dele af Politiet. Bestemmelsen i § 110 a, stk. 2, finder endvidere ikke anvendelse i forhold til efterretningstjenestens samlede opgaver, men kun med hensyn til tjenestens varetagelse af opgaver vedrørende overtrædelser af straffelovens kapitel 12 og 13.

Det bemærkes endelig, at Politiets Efterretningstjeneste har oplyst, at antallet af sager, hvor efterretningstjenesten har brug for at indhente oplysninger fra sygehusvæsenet, er ret begrænset.